

Esitys pakolaisten vastaanottoon varautumisesta ja kuntapaikoista päättämisestä (tilapäistä suojelua saavat ja turvapaikanhakijat)

821/00.04.00/2023

KHALL 21.02.2023 § 34

Valmistelija

Hallintojohtaja Anniina Niemelä, 040 688 4499,
anniina.niemela@suomussalmi.fi

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja Kainuun YLE-keskus esittävät 24.10. päivätyllä kirjeellään, että kunnat varautuisivat pakolaisten vastaanottoon. Osana varautumista kuntia pyydetään tekemään päätöksiä kuntapaikoista.

Kuntapaikkoja tarvitaan vuonna 2023 pakolaiskiintiössä saapuville, oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille sekä kotikunnan saaneille tilapäistä suojelua saaville. Kotoutumislakia on esitetty muutettavaksi 1.3.2023 alkaen siten, että myös tilapäistä suojelua saavat, jotka saavat kotikunnan siirtyvät vastaanottojärjestelmästä kunnan palvelujen piiriin, sisältyisivät kuntaanosoittamisen ja kuntakorvausten piiriin. Muutos lisää kuntapaikkatarvetta vuonna 2023. Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut, että vuonna 2023 tarvitaan noin 4200 kuntapaikkaa.

Kotoutumislakiin esitetään 1.3.2023 alkaen kuntaanosoittamisen kohderyhmän täsmentämistä siten, että kuntapaikalle osoitetaan aina kiintiöpakolaiset ja haavoittuvassa asemassa olevat. Kuntapaikoille on edelleen mahdollista osoittaa myös muita kuin haavoittuvassa asemassa olevia. Kuntapaikkatarpeen arvioi vastaanottokeskus. Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat voivat muuttaa kuntaan myös vastaanottokeskuksen tukemina tai itsenäisesti. Valtakunnallisesti tavoitteena on, että oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja ne tilapäistä suojelua saavat, jotka saavat kotikunnan, asettuvat asumaan alueille, joissa he oleskelevat jo ennen oleskeluluvan ja kotikunnan saamista.

Pakolaiskiintiössä valittavien henkilöiden kuntiin sijoittamista ohjataan alueellisten kiintiöiden avulla. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee kiintiöpakolaisten alueellisen allokation yhteistyössä ELY-keskusten kanssa. ELY-keskukset sopivat kuntien kanssa pakolaisten ohjaamisesta kuntiin. Suomussalmen kunnan osalta päätös kiintiöpakolaisten kuntapaikoista on tehty vuosille 2022-2024, siten, että kunta vastaanottaa 25 kiintiöpakolaista vuosittain (kieliryhmä- ja lapsiperhevaatimus). Vuoden 2023 osalta allokatio on vahvistettu kiintiön mukaisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut, että vuoden 2022 aikana tulleista tilapäistä suojelua saavista noin 32000 hakee kotikuntamerkintää keväästä 2023 alkaen ja siirtyy sen myötä pois vastaanottojärjestelmästä kuntien palvelujen piiriin. Kotikunta tuo tilapäistä suojelua saavalle kuntalaisen oikeudet ja velvollisuudet, kuten subjektiivisen päivähoito-oikeuden, oikeuden käyttää hyvinvointialueen tarjoamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita sekä oppivelvollisuuden. Tilapäistä suojelua saava, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa on vastaanottopalvelujen piirissä.

Oleskeluluvan saaneilla turvapaikanhakijoilla ja tilapäistä suojelua saaneilla on oikeus valita asuinpaikkansa ja suurin osa heistä järjestääkin muuttonsa vastaanottokeskuksesta kuntaan joko vastaanottokeskuksen ohjauksen ja neuvonnan tuella tai täysin itsenäisesti. Ennakoidaan, että myös kotikunnan saaneet tilapäistä suojelua saavat muuttavat kuntaan pääosin itsenäisesti. Suurin osa tilapäistä suojelua saavista asuu tällä hetkellä vastaanottokeskuksen

sijaan yksityismajoituksessa itse järjestämässään paikassa tai kuntien heille tarjoamissa vuokra-asunnoissa. Maahanmuuttoviraston ja kunnan sopimusmallin mukaisesti.

Niille oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille tai kuntaan siirtyville tilapäistä suojelua saaville, jotka tarvitsevat kuntaan muuttoon vahvempaa tukea ja kunnan järjestämän asunnon, haetaan kuntapaikkaa. Kunta vastaa asunnon ja palvelujen järjestämisestä kuntapaikalle vastaanottamalleen henkilölle. Kuntien tulee varautua järjestämään peruspalvelut ja kotoutumista edistävät palvelut myös itsenäisesti kuntaan muuttaville.

Kunta vastaa peruspalveluiden lisäksi Suomessa asumiseen ja toimimiseen perehdyttämisestä, viranomaispalveluihin ohjaamisesta ja neuvonnasta, asiakkaan ohjaamisesta TE-palveluiden ja vuoden 2023 alusta tarvittaessa hyvinvointialueen palveluihin, sekä alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman laatimisesta.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun ELY-keskus toivovat, että alueen kunnat tulisivat laajasti mukaan vastaanottotyöhön. Jokaisen kunnan tulisi varautua ottamaan vastaan vähintään kunnassa jo nyt asuvat tilapäistä suojelua saavat.

Pakolaisten kuntaan sijoittaminen perustuu kunnan ja ELY-keskuksen väliseen sopimukseen. Pakolaisista maksetaan kunnalle valtionosuuksia muiden kuntalaisten tapaan. Tämän lisäksi valtio korvaa pakolaisten vastaanottoa koskevan sopimuksen tehneille kunnille pakolaisista aiheutuvia kustannuksia kotoutumislain mukaisesti. Kotoutumislakiin on esitetty muutosta 1.3.2023 alkaen siten, että myös tilapäistä suojelua saavat, joilla on kotikunta, sisältyisivät korvausten soveltamisen piiriin. Kunnalle voidaan maksaa korvauksia itsenäisesti kuntaan muuttavista sekä kuntapaikalle muuttavista pakolaisista. Vastaanottosopimuksen lisäksi korvausten maksaminen edellyttää kotoutumislain mukaista kotouttamisohjelmaa.

Suomussalmen kunnan valmiuksia ottaa vastaan tilapäistä suojelua saavia henkilöitä ja turvapaikkaa hakeneita sisältäen nyt kunnan alueelle saapuneet henkilöt on tarkasteltu. Ukrainan sotaa paenneita tilapäistä suojelua saaville tai turvapaikkaa hakeneille kuntapaikkoja esitetään olevan 25 sisältäen kunnan alueella jo olevien pakolaisten kuntapaikat. Kuntapaikkoja myönnetään ELY-keskuksen esityksen mukaisesti jo kunnan alueella asuville ko. henkilöille. Kuntapaikat eivät vaikuta kiintiöpakolaisten kuntapaikkoihin, joista päätös on tehty maaliskuussa 2022 (Valtuusto 14.3.2022 § 8).

Faktaa ja tilastoja löytyy osoitteesta <https://kotouttaminen.fi>

**Kunnanjohtajan
esitys**

Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että valtuusto päättää myöntää 25 kuntapaikkaa vuodelle 2023 Ukrainan sotaa paenneille tilapäistä suojelua saaville tai turvapaikkaa hakeneille. Valtuuston päätös ilmoitetaan Kainuun ELY-keskukselle.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

**Toimeksi
Tiedoksi**

Valtuusto 13.3.2023